

POLUAREA ROMÂNIEI ÎN ULTIMUL AN AL REGIMULUI COMUNIST

Petre OPRIȘ
Laura-Antoaneta SAVA*

Abstract: The Romanians used to say in 1989 that Nicolae Ceaușescu did not know what was happening in the country because the local authorities did not want to have problems because of that. This well-known opinion was completely false and we show in our paper two very important Romanian problems of that period studied by Ceaușescu: the chemical pollution and the water for agriculture.

Keywords: history of communism, Ceaușescu, pollution, radioactivity.

În anul 1989, diferiți români obișnuiau să spună: „Ceaușescu nu știe ce anume se întâmplă în țară! Dacă ar ști, toate problemele ar fi rezolvate!”. Astfel, mitul conducătorului infailibil, atotputernic și priceput la orice și-a făcut simțită prezența în mentalul și în obiceiurile cetățenilor care erau dornici mai curând să le fie rezolvate problemele de către altcineva, uneori chiar de către președintele țării.

Ceaușescu nu știa ce se întâmplă în România? În opinia noastră, secretarul general al P.C.R. era informat permanent despre problemele cele mai importante cu care se confruntau cetățenii. Din păcate, începând din anul 1948, secretomania a dominat în mod categoric sistemul politic românesc. Unul dintre motivele acestei stări de fapt este complexul de inferioritate față de străini – în special față de cei din statele occidentale și URSS – al celor care au ajuns în funcții importante de conducere a statului român. Prin aplicarea unui regim de clasificare extrem de restrictiv documentelor pe care le semnau, șefii români – de la toate nivelurile – puteau să-și ascundă incompetența, lipsa de pregătire profesională și cultura generală derizorie. De asemenea, prin aplicarea ștampilei „secret” pe diferite documente, cei care făceau parte din nivelurile de conducere ale instituțiilor politice și administrative ale României – numiți de obicei în funcții pe criterii politice – blocau accesul cetățeanului obișnuit la informații vitale pentru acesta. În schimb, președintele țării își asuma (a câta oară?) rolul de „salvator al patriei”,

* Locotenent-colonel (r.) dr./Cercetător științific III dr., Institutul de Cercetări Socio-Umane „C.S.Nicolăescu-Ploșor”.

dictând aplicarea unor măsuri, fără să-i informeze pe oamenii obișnuiți despre pericolul la care au fost sau sunt expuși.

Un exemplu în acest sens sunt documentele intitulate *Raport asupra calității mediului în R. S. România pentru luna mai 1989 (sinteză)* și *Raport asupra calității mediului în R.S. România pentru luna iunie 1989 (sinteză)*, din care prezentăm câteva extrase. Clasificate drept „secret de serviciu” de către Ion Badea, președintele Consiliului Național al Apelor, acestea au ajuns la Nicolae Ceaușescu, iar liderul P.C.R. a propus discutarea lor într-o ședință a Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R. Astfel, în cursul reuniunii din 14 iulie 1989, Elena Ceaușescu a amintit în mod repetat despre poluarea accidentală a apei de către unitățile metalurgice și chimice, în timp ce soțul său considera astfel:

[...] este necesar să revedem toată activitatea din domeniul acesta și să trecem la întocmirea unui program mult mai serios și la instituirea unui control, pentru că toți trebuie să fie obligați să respecte tehnologiile [...]¹.

Nicolae Ceaușescu dorea să se acționeze pentru a se reduce poluarea din marile zone industriale (Hunedoara, Baia Mare, Copșa Mică, Galați, Tulcea, București, Suceava, Iași, Brazi, Valea Călugărească, Borzești, Victoria, Arad, Târgu-Mureș, Govora, Codlea, Făgăraș, Târnăveni, Bacău), după ce constatase faptul că se cheltuia mult pentru a proteja mediul, „dar nu am aplicat cum trebuie măsurile pe care le avem (s.n.)”².

În altă ordine de idei, Nicolae Ceaușescu stabilea personal perioada însămânțărilor, cum trebuie realizate acestea și modul de utilizare a apei în sistemele de irigații din întreaga țară, în scopul creșterii producției agricole. De exemplu, în ședința din 2 martie 1989 a Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R., președintele țării a declarat astfel:

Ploile care au căzut acum au creat condiții bune pentru lucrările agricole și ploile vor continua. Trebuie să însămânțăm la timp, să folosim umiditatea pe care o avem ca, realmente, să putem să obținem o recoltă corespunzătoare. Trebuie să realizăm cel puțin 1 mil[ion]. ha la porumb irigat și întreaga suprafață irigată la legume, în toate județele. Trebuie să se discute foarte serios această problemă. Trebuie să avem o abundență de produse. De altfel, nici în 1988 și nici acum nu avem probleme cu legume, dar să avem abundență și să avem și surse mai bune pentru exportul de legume. Programele sunt clare, s-au discutat. [...]

Eu am fost duminică (26 februarie 1989 – n.n.) în agricultură și în sol temperatura era de 8-9 grade [Celsius]. [...] Porumbul se poate pune și la 6 grade, pentru că nu mergem spre iarnă. Dacă punem porumbul la 6 cm în pământ, îi trebuie 10-15 zile până răsare și, chiar dacă mai scade temperatura, rădăcina se duce în jos. Sigur, dacă undeva va fi îngheț, vom vedea atunci, dar, pe ansamblu, termenele trebuie scurtate.

¹ Arhivele Naționale Istorice Centrale (în continuare, se va cita ANIC), fond C.C. al P.C.R. – Cancelarie, dosar nr. 53/1989, f. 16.

² *Ibidem*, f. 17.

De altfel, noi am și atras atenția tovarășilor că, practic, nu mai trebuie să însămânțăm nimic în luna mai. Inclusiv orezul și toate celelalte culturi trebuie însămânțate mai devreme. Noi trebuie să câștigăm o lună pentru că, dacă primăvara câștigăm o lună de zile, câștigăm 30 la sută la creșterea producției. Dacă scăpăm de luna iulie și începutul lunii august, adică de temperaturile mari și dacă ne intră porumbul și floarea-soarelui cu legătură bună, avem producția asigurată. Acest lucru este bine cunoscut, așa că termenele trebuie scurtate. În sensul acesta trebuie discutat și așa trebuie luate măsurile. Nu trebuie să se mai vină cu justificări. Avem județe unde este peste 90 la sută suprafață irigată și nu pot să mai vină să spună că a fost secetă. Am discutat din toamnă și sper că s-a și lucrat la sistemele de irigații. Cel puțin, la televiziune în fiecare zi s-a spus că s-au făcut lucrări. Trebuie făcut astfel ca toate sistemele de irigații să funcționeze, pentru că trebuie să asigurăm producțiile corespunzătoare [...]³.

În același timp, Nicolae Ceaușescu era nemulțumit de randamentul scăzut al sistemelor de irigații. De aceea, liderul suprem al P.C.R. a declarat, în 2 martie 1989, astfel:

Trebuie să revedem și sistemele de irigații. Prin irigații, noi consumăm de 3-4 ori mai multă apă decât alte țări care și ele fac irigații, pentru că noi dăm totul așa, la voia întâmplării și lăsăm să curgă apa, să inunde. Nu interesează pe nimeni ce se întâmplă!

În general, în lume, apa se dă foarte rațional (*sic!*), se dă la plantă.

Trebuie să facem un colectiv care să se ocupe rapid de sistemele de irigații și să facem un program. Sigur, este necesară o anumită perioadă de timp, dar imediat trebuie să ne ocupăm să reorganizăm sistemele noastre de irigații. Problema modernizării sistemelor de irigații trebuie avută imediat în vedere și trebuie să ne apucăm cu toată seriozitatea s-o soluționăm. [...]

În acest program trebuie să ne așezăm să rezolvăm și problema desalinizării apei. Lucrurile sunt deja cunoscute. Sunt tehnologii noi, dar să ne apucăm să ne ocupăm și noi de problema aceasta [...]⁴.

Preocuparea lui Nicolae Ceaușescu în privința modului de utilizare a apei și a sistemelor de irigații putea avea ca motiv penuria de alimente cu care se confruntau cetățenii României în anii 1980. În opinia noastră, penuria respectivă a fost generată de hotărârea lui Nicolae Ceaușescu de a plăti în mod anticipat și complet datoria externă a țării, prin creșterea exporturilor de produse alimentare, concomitent cu scăderea importurilor (cu excepția unor materii prime esențiale pentru industria românească). Efectul pe termen scurt a fost echilibrarea balanței de plăți externe a României, însă au fost create probleme unităților industriale, care aveau nevoie permanent de importuri (utilaje, materiale și piese de schimb etc.) pentru a continua producția de bunuri. În același timp, a apărut o presiune asupra tuturor cetățenilor, în scopul creșterii rapide a producției agricole a țării.

³ Idem, dosar nr. 11/1989, vol. I, f. 29-30.

⁴ *Ibidem*, f. 33-34.

ANEXA nr. 1

6 iunie 1989.

Raport asupra calității mediului în Republica Socialistă România pentru luna mai 1989 (sinteză), întocmit de Ion Badea, președintele Consiliului Național al Apelor.

Raport asupra calității mediului în R. S. România pentru luna mai 1989 (sinteză)

I. Cu privire la calitatea aerului

Analizele calității aerului efectuate în luna mai prin măsurători la stațiile de supraveghere a poluării de fond indică o calitate corespunzătoare a aerului pe ansamblul teritoriului țării.

La altitudini mai joase, local și pe perioade scurte de timp, s-au înregistrat totuși depășiri ale valorilor limitelor admisibile la pulberi în suspensie în zonele platformelor industriale de la Hunedoara și Tulcea, la sulfură de carbon și hidrogen sulfurat la Suceava, în zona platformei Combinatului de Fibre Sintetice, și la amoniac la București și Iași. De remarcat că în zonele localităților Baia Mare se înregistrează frecvente depășiri ale valorilor limitelor admisibile la dioxid de sulf și pulberi în suspensie (anexa 1).

În vederea îmbunătățirii calității aerului în zonele menționate, s-au luat următoarele măsuri:

- la Platforma siderurgică Hunedoara s-au realizat reparații capitale la electro-filtrul nr. 2 și continuă lucrările de execuție la instalația de stingere uscată a cocsului;
- pe Platforma chimică Râmnicu-Vâlcea s-au etanșat celulele de electroliză de la secția clorosodică I și continuă lucrările de remediere la rețelele tehnologice care vehiculează substanțe toxice;
- pe Platforma metalurgică Tulcea continuă execuția lucrărilor de captare a gazelor de la cuptoarele 6 și 7 de feromangan afânat și trecerea lor prin linia de epurare aferentă cuptorului 5;
- la Întreprinderea metalurgică de metale neferoase Copșa Mică s-a pus în funcțiune coșul de dispersie, dar numai la 50% din capacitate și continuă lucrările de etanșare de la instalațiile interioare.

Pe Platformele industriale din Baia Mare, București-Dudești, Suceava și Iași nu s-au început lucrările necesare pentru protecția calității aerului.

II. Cu privire la calitatea apelor

a) Calitatea apelor de suprafață

Analizele fizico-chimice și bacteriologice efectuate în luna mai pe cursurile superioare ale râurilor pun în evidență o calitate corespunzătoare în majoritatea

cazurilor. Pe unele sectoare mijlocii și inferioare ale cursurilor de apă, în special în aval de marile centre urbane și unități industriale sau agricole, calitatea apei este necorespunzătoare ca urmare a deversărilor de ape uzate neepurate sau insuficient epurate, a deficiențelor în exploatarea stațiilor de epurare și a descărcărilor din batalurile de reziduuri, sau operațiilor de spălare a instalațiilor de producție care vehiculează substanțe poluante (anexa 2).

În luna mai s-au produs mai multe poluări accidentale care au afectat echilibrul ecologic și utilizarea apei la folosințele din aval.

Astfel, pe râul Someș s-a semnalat o poluare cu substanțe organice, datorită unei avarii la Fabrica de Celuloză Chimică din cadrul Combinatului de Fibre, Celuloză și Hârtie Dej, care s-a resimțit până la ieșirea din țară a cursului de apă.

Pe râul Bârlad, în secțiunea Băcești, s-a semnalat mortalitate piscicolă datorită spălării de către un cetățean a unui bidon vechi care conținea insecticidul DIBUTOX.

În toate cazurile de poluare accidentală, organele de gospodărire a apelor au avertizat imediat folosințele din aval, au luat măsuri în colaborare cu unitățile și consiliile populare pentru sistarea poluării și au aplicat sancțiunile prevăzute de lege celor vinovați.

Pentru reducerea poluării cursurilor de apă Someș, Mureș și Olt s-au luat măsuri de oprire temporară sau de diminuare a producției la unele secții din Combinatul de celuloză și hârtie Dej și Combinatul de produse sodice Ocna Mureș și Govora pentru asigurarea eficienței maxime a stațiilor existente de epurare.

În scopul diminuării încărcării cu poluanți a apelor uzate evacuate s-au mărit debitele de diluție pe cursurile de apă.

b) Calitatea apelor subterane

Se mențin în continuare poluate stratele acvifere din jurul Combinatelor Chimice și Petrochimice de la Brazi, Govora, Arad, Bacău, Codlea și Făgăraș, ca urmare a pierderilor prin batalurile de depozitare a reziduurilor și prin rețelele de canalizare deteriorate.

Se continuă execuția lucrărilor de remediere și de înlocuire a tronsoanelor de canalizare deteriorate la Combinatele chimice și petrochimice Brazi, Govora, Arad, Bacău, Codlea și Făgăraș, cele de impermeabilizare a platformelor de depozitare a reziduurilor iar, în zona Brazi, se execută lucrările de depoluare a pânzei freatice. Pentru depoluarea pânzei freatice din zona Arad, a fost elaborată documentația tehnică, dar nu a început încă execuția lucrărilor.

Nu s-a acționat încă și nu s-au luat măsuri pentru depoluarea pânzei freatice din zona platformelor chimice de la Govora, Codlea și Făgăraș.

c) Calitatea apei potabile

Datorită depășirii și în luna mai a unor indicatori de calitate pe unele sectoare ale cursurilor de apă și a funcționării necorespunzătoare a unor stații de tratare,

indicatorii de calitate au prezentat valori peste limitele admise în localitățile Bacău, Galați și Târnăveni la amoniac și substanțe organice.

Pentru corectarea calității apei s-au mărit dozele de reactivi și s-au spălat mai des filtrele.

III. Cu privire la calitatea precipitațiilor

Rezultatele analizelor efectuate prin rețeaua de control a calității precipitațiilor nu indică precipitații poluante. Izolat, în zonele industriale ale localităților Baia Mare, Cluj, Constanța, Suceava și Târgoviște s-a semnalat o ușoară aciditate a precipitațiilor ca urmare a emanațiilor de gaze încărcate cu dioxid de sulf de la unitățile locale industriale și a transportului poluanților prin atmosferă de la distanță. La Biharia – jud. Bihor s-au evidențiat precipitații alcaline. S-a intensificat urmărirea activităților de producție pe platformele industriale care pot provoca emanații de dioxid de sulf și alți poluanți, în vederea identificării surselor și luarea măsurilor de evitare a poluării.

IV. Cu privire la nivelul de radioactivitate a mediului

Radioactivitatea determinată prin măsurători Beta globale a aerului, apelor interne, a Dunării, a Mării Negre, a depunerilor la sol și a solului s-a situat în limitele valorilor înregistrate în anul 1985. [...]

Conținutul în Cesium 137 în factorii de mediu, în cursul lunii mai, în principalele zone geografice ale țării, raportat la valorile de referință ale anului 1985, se prezintă astfel:

[...]

În luna mai valorile radionuclidului Cesium 137, în aer este sub nivelul anului 1985 în toate zonele țării.

La depunerile la sol se constată o ușoară scădere a valorilor față de luna aprilie în Dobrogea și Muntenia, o creștere nesemnificativă în Câmpia Vestică, Oltenia și Transilvania și un nivel staționar în Moldova.

În sol și în apă se constată în general același nivel al radioactivității ca și în luna aprilie.

Situația detaliată a radioactivității factorilor de mediu se raportează zilnic prin Comandamentul Republican pentru Intervenție în Caz de Accident Nuclear.

V. Cu privire la stratul de ozon

Prelucrarea datelor din măsurătorile efectuate de laboratorul de specialitate din cadrul Institutului de Meteorologie și Hidrologie a pus în evidență faptul că distribuția valorilor de ozon total la București este normală.

Valoarea medie a stratului de ozon la București se menține la valoarea de 0,344 cm.

Starea ozonului atmosferic la noi în țară nu comportă nici o problemă de risc cu privire la sănătatea oamenilor și degradarea mediului.

[...]

Pentru depășirea repetată a indicatorilor de calitate reglementați prin acordurile de protecție a mediului privind cantitățile de poluanți emiși în atmosferă, precum și pentru depășirea valorilor indicatorilor de calitate a apelor uzate evacuate, s-au aplicat de către Inspekția de Stat a Apelor 885 amenzi contravenționale în valoare de 668.350 lei și s-au întocmit două dosare de urmărire penală.

[...]

Președinte
(ss.) Ion Badea

- ANIC, fond C.C. al P.C.R. – Cancelarie, dosar nr. 53/1989, f. 102-105.

ANEXA nr. 2

5 iulie 1989.

Raport asupra calității mediului în Republica Socialistă România România pentru luna iunie 1989 (sinteză), întocmit de către Ion Badea, președintele Consiliului Național al Apelor.

Raport asupra calității mediului în R. S. România pentru luna iunie 1989
(sinteză)

I. Cu privire la calitatea aerului

Pe ansamblul teritoriului țării analizele calității aerului efectuate în luna iunie prin măsurători la stațiile de supraveghere a poluării de fond indică o calitate corespunzătoare.

Deși pe ansamblul țării, calitatea aerului este corespunzătoare, totuși, local și punctiform, pe perioade scurte de timp, s-au înregistrat depășiri ale valorilor limitelor admisibile la pulberi în suspensie în zonele platformelor industriale de la Hunedoara, Galați, București și Tulcea, la sulfură de carbon la Suceava, în zona platformei Combinatului de Fibre Sintetice, și la amoniac la București și Iași. În zona Baia Mare și Copșa Mică se înregistrează frecvente depășiri ale valorilor limitelor admisibile la dioxid de sulf și pulberi în suspensie (anexa 1).

În vederea îmbunătățirii calității aerului în zonele menționate, s-au luat următoarele măsuri:

– pe Platforma siderurgică Hunedoara, continuă execuția instalațiilor de stingere uscată a cocsului;

– pe Platforma metalurgică Tulcea, s-au adoptat tehnologii pentru reducerea temperaturii gazelor reziduale care trec pe fluxul de epurare în vederea experimentării îmbunătățirii funcționării sacilor filtranți din producția internă;

– la Întreprinderea metalurgică de metale neferoase Copșa Mică continuă lucrările de etanșare de la instalațiile interioare, celelalte măsuri stabilite fiind în fază de promovare a investițiilor de către organele de sinteză.

La Platformele industriale din Baia Mare, București-Dudești, Suceava, Galați și Iași nu s-au început lucrările necesare pentru îmbunătățirea calității aerului.

II. Cu privire la calitatea apelor

a) Calitatea apelor de suprafață

Analizele fizico-chimice și bacteriologice efectuate în luna iunie pe cursurile de apă pun în evidență în majoritatea cazurilor o calitate mai bună a apei decât în luna precedentă. Totuși, pe unele sectoare mijlocii și inferioare ale cursurilor de apă, în special în aval de marile centre urbane și unități industriale sau agricole, s-a înregistrat o calitate necorespunzătoare a apei ca urmare a deversărilor de ape uzate neepurate sau insuficient epurate, a deficiențelor în exploatarea stațiilor de epurare și a descărcărilor din batalurile de reziduuri, sau operațiilor de spălare a instalațiilor de producție care vehiculează substanțe poluante (anexa 2).

Pe râul Prut, ca urmare a unei avarii produsă la Întreprinderea de Reparații Mașini Agricole Lipcani de pe teritoriul URSS, a fost semnalată o poluare cu produse petroliere.

Pentru reducerea poluării cursurilor de apă Someș și Olt se urmărește aplicarea măsurilor și lucrărilor prevăzute în programele aprobate de Guvern.

De asemenea, s-a verificat stadiul de îndeplinire al măsurilor de depoluare pentru principalele unități aparținând ramurilor metalurgice și chimiei, rezultând că dintr-un număr de 47 măsuri la unitățile Ministerului Industriei Metalurgice s-au îndeplinit integral până în prezent numai 6, iar la unitățile Ministerului Industriei Chimice și Petrochimice, din 137 măsuri s-au realizat integral numai 58.

b) Calitatea apelor subterane

Se mențin în continuare poluate stratele acvifere din jurul Combinatelor Chimice și Petrochimice de la Brazi, Valea Călugărească, Borzești, Târgu-Mureș, Victoria, Govora, Arad, Bacău, Codlea și Făgăraș, ca urmare a pierderilor prin batalurile de depozitare a reziduurilor și prin rețelele de canalizare.

Se continuă execuția lucrărilor de remediere și de înlocuire a tronsoanelor de canalizare deteriorate la Combinatele chimice și petrochimice Brazi, Govora, Arad, Bacău, Codlea și Făgăraș, cele de impermeabilizare a platformelor de depozitare a reziduurilor iar, în zona Brazi, se execută lucrările de depoluare a pânzei freatice. Pentru depoluarea pânzei freatice din zona Arad, a fost elaborată documentația tehnică, dar nu a început încă execuția lucrărilor.

Nu s-a acționat încă și nu s-au luat măsuri pentru depoluarea pânzei freatice din zona platformelor chimice de la Govora, Codlea, Făgăraș, Valea Călugărească, Borzești, Târgu-Mureș și Victoria.

c) Calitatea apei potabile

Datorită funcționării necorespunzătoare a unor stații de tratare, indicatorii de calitate au prezentat valori peste limitele admise în localitățile Bacău, Galați și Târnăveni la amoniac și substanțe organice.

Pentru corectarea calității apei s-au mărit dozele de reactivi și s-au spălat mai des filtrele.

III. Cu privire la calitatea precipitațiilor

Rezultatele analizelor efectuate prin rețeaua de control a calității precipitațiilor nu indică precipitații poluante. Izolat, în zona localităților Baia Mare, Oradea, Slatina, Slobozia, Focșani, Pitești și Cluj s-a semnalat o ușoară aciditate a precipitațiilor ca urmare a emanațiilor de gaze încărcate cu dioxid de sulf de la unitățile locale industriale și a transportului poluanților prin atmosferă de la distanță. La Biharia – jud. Bihor s-au evidențiat precipitații alcaline. S-a intensificat urmărirea activităților de producție care pot provoca emanații de dioxid de sulf și alți poluanți, în vederea identificării surselor și luarea măsurilor de evitare a poluării.

IV. Cu privire la nivelul de radioactivitate a mediului

Radioactivitatea determinată prin măsurători Beta globale a aerului, apelor interne, a Dunării, a Mării Negre, a depunerilor la sol și a solului s-a situat în limitele valorilor înregistrate în anul 1985. (...)

În luna iunie valorile radionuclidului Cesium 137, în aer este sub nivelul anului 1985 în toate zonele țării, dar cu o ușoară creștere față de luna mai.

La depunerile la sol se constată o ușoară scădere a valorilor față de luna mai în Dobrogea și Muntenia, o creștere nesemnificativă în Câmpia Vestică, Oltenia și Transilvania și un nivel staționar în Moldova.

În sol se evidențiază o creștere ușoară a concentrațiilor în Câmpia Vestică, Oltenia și Muntenia și o scădere în Dobrogea și Moldova.

În apă se constată în general același nivel al radioactivității ca și în luna mai.

Situația detaliată a radioactivității factorilor de mediu se raportează zilnic prin Comandamentul Republican pentru Intervenție în Caz de Accident Nuclear.

V. Cu privire la stratul de ozon

Prelucrarea datelor din măsurătorile efectuate de laboratorul de specialitate din cadrul Institutului de Meteorologie și Hidrologie a pus în evidență faptul că distribuția valorilor de ozon total la București este normală.

Valoarea medie a stratului de ozon la București se menține la valoarea de 0,344 cm.

Starea ozonului atmosferic la noi în țară nu comportă nici o problemă de risc cu privire la sănătatea oamenilor și degradarea mediului.

[...]

Pentru depășirea repetată a indicatorilor de calitate reglementați prin acordurile de protecție a mediului privind cantitățile de poluanți emiși în atmosferă, precum și pentru depășirea valorilor indicatorilor de calitate a apelor uzate evacuate, s-au aplicat de către Inspekția de Stat a Apelor 382 amenzi contravenționale în valoare de 411.600 lei și s-au întocmit două dosare de urmărire penală.

[...]

Președinte
(ss.) Ion Badea

- ANIC, fond C.C. al P.C.R. – Cancelarie, dosar nr. 53/1989, f. 109-111.